Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΟΙ ΘΛΙΒΕΡΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΟΥ ΣΑΪΝΤ-ΜΠΕΒ

Τὰ μεγάλα ἐλαττώματα ἑνὸς ἐκλεκτοῦ διανοουμένου. Ἡ τραγωδία μιᾶς ψυχῆς χωρὶς ἀγάπη. Τί ἔκανε ὁ Σαϊντ - Μπέβ γιὰ νὰ πληρώση τὸ κενὸ τῆς ψυχῆς του. Ὅπου ἡ «μαρκησία» ἀποδεικνύεται πλύστρα. Ἡ δεύτερη φίλη του μιὰ γυναῖκα τοῦ δρόμου. «Φάε, ἀγαπημένε μου... Ὁ Σαϊντ - Μπέβ πληρώνει !...». Ἡ μονόχειρ Σελὶν Ντέμπ. κλπ. κλπ.

Στὴν ἀτέλειωτη σειρὰ τῶν φιλολογικῶν ἐρωτικῶν σκανδάλων, κατέχει ξεχωριστὴ θέσι ἡ περιπέτεια τῆς Ἀδέλας Φουσέ, τῆς πρώτης γυναίκας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Βίκτορος Οὐγκώ, μὲ τὸν διάσημο κριτικὸ Σαϊντ - Μπέβ. Ἔχουμε γράψει πολλὰ ὡς τώρα γιὰ τὴ θλιβερὴ αὐτὴ ἐρωτικὴ ἱστορία, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀνάγκασαν τὴν Ἀδέλα ν' ἀπατήση τὸν ἔνδοξο σύζυγό της καὶ γιὰ τὴν ἀξιοκατάκριτη διαγωγὴ τοῦ Σαϊντ - Μπέβ, ὁ ὁποῖος πρόδωσε κατὰ τρόπο ἀχαρακτήριστο τὴ φιλία τοῦ Οὐγκώ. Δὲν θὰ ἐπανέλθουμε, λοιπόν, σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Σήμερα θὰ σᾶς ἐξιστορήσουμε, μὲ λίγα λόγια, τοὺς μελαγχολικοὺς καὶ...κωμικούς, συγχρόνως, ἔρωτες τοῦ Σαϊντ - Μπέβ ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ γνώρισε τὴν Ἀδέλα Φουσέ, τὴ μεγάλη, τὴ μοναδικὴ ἀγάπη τῆς ἄχαρης ζωῆς του...

***

Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔγραψαν, σχετικὰ μὲ τὸν ἰδιωτικὸ βίο τοῦ Σαϊντ - Μπέβ, ὕστερ' ἀπὸ προσωπικὴ γνωριμία μαζύ του, βρίσκονται σύμφωνοι στὸ ὅτι ὁ ἔξοχος αὐτὸς κριτικὸς καὶ βαθυστόχαστος διανοούμενος ἦταν ὡς ἄνθρωπος κακός, μοχθηρός, ἐκδικητικός, φιλάργυρος, ἄχαρδος—ἀκόμα καὶ ἀνήθικος ! Ὡστόσο, ὁ Σαϊντ - Μπέβ εἶχε νὰ παρουσιάση μιὰ δικαιολογία γιὰ τὰ κακὰ ἔνστικτα τῆς ψυχῆς του. Ἡ φύσις τὸν ἔκανε ἄσχημο, ἀντιπαθητικὸ ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀνίκανο νὰ ἐμπνεύση ἕνα ζωηρὸ αἴσθημα σὲ μιὰ γυναῖκα—ἐνῶ συγχρόνως τοῦ ἔδωσε μιὰ καρδιὰ φλογερή, μιὰ καρδιὰ ποὺ διψοῦσε γι' ἀγάπη... Καὶ ὅσο ὁ Σαϊντ - Μπέβ ἔβλεπε γύρω του ἀνθρώπους ποὺ γνώριζαν τὴν εὐτυχία τοῦ ἔρωτος, ἡ σκέψις ὅτι αὐτὸς δὲν θ' ἀπελάμβανε ποτὲ αὐτὴν τὴν εὐδαιμονία, τὸν ἔκανε νὰ αἰσθάνεται μῖσος γιὰ ὅλους τοὺς θνητοὺς καὶ νὰ ἐκδηλώνη τὴν ἀτελπισία του μὲ κακίες καὶ μοχθηρίες. Διαβάστε τὴν παρακάτω περικοπὴ ἀπὸ μιὰ ἐπιστολή, ποὺ ἔστειλε ὁ Σαϊντ - Μπέβ στὶς 17 Σεπτεμβρίου 1830 στὸ φίλο του Βίκτωρα Ἠμπί—μιὰ ἐπιστολή, στὴν ὁποία ὁ κριτικὸς ἐκθέτει γυμνὴ τὴν ψυχή του—καὶ θὰ αἰσθανθῆτε, θέλοντας καὶ μή, οἶκτο γιὰ τὸ δρᾶμα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

«Κάθε φορὰ ποὺ θὰ κάνης...ἀγαπητέ μου φίλε, τὴν προσευχή σου...—γράφει ὁ Σαϊντ - Μπέβ - παρακάλα τὸ Θεὸ καὶ γιὰ μένα... Ἀγάπα με λίγο, γιατὶ νοιώθω φρικτοὺς ψυχικοὺς πόνους. Ὅλη μου ἡ ποιητικὴ διάθεσις, ποὺ τὴν καταπνίγω στὴν καρδιά μου, ὅλη μου ἡ ἀνεκδήλωτη διάθεσι γιὰ ἔρωτα, μὲ κάνουν νὰ λυώνω ἀπὸ ἕνα ἀγιάτρευτο καῦμό. Ἔγινα κακός—γιατὶ καταλαβαίνω πὼς δὲν μ' ἀγαποῦνε. Ὅταν δὲν συναντᾶς στοργὴ γύρω σου, γίνεσαι κακὸς χωρὶς νὰ τὸ θέλης. Ἡ ἀρρώστεια μου, ἡ αἰτία τῆς ἠθικῆς καταστροφῆς μου, εἶνε τὸ ὅτι δὲν μ' ἀγαποῦνε, τὸ ὅτι δὲν μ' ἀγαποῦνε ὅπως θὰ ἤθελα ν' ἀγαπηθῶ... Σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη ἔλλειψι ποὺ νοιώθω ὀφείλεται ἡ ἀδιαφορία μου πρὸς ὅ,τι μὲ περιστοιχίζει, ἡ στυγνὴ ἀπόγνωσί μου καὶ ἡ κακία μου !...».

Καὶ μιὰ μέρα ὁ Σαϊντ - Μπέβ, συνομιλῶντας μὲ τὸ δραματογράφο Αὔγουστο Μπαριπιέ, τοῦ εἶπε, τρέποντας ἀπὸ ὀργή :

—Γιὰ νὰ θεραπεύσω τὴ μελαγχολία μου θὰ ἤμουν ἱκανὸς νὰ ξεκοιλιάσω πτώματα καὶ νὰ βάλω τοὺς ζωντανοὺς νὰ περπατοῦν ὁλόγυμνοι στὸ δρόμο !...

Ἂν ὁ Σαϊντ - Μπέβ εὕρισκε λίγη ἀγάπη, δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι θὰ μαλάκωνε ἡ καρδιά του, ὅτι θὰ γινόταν κι' αὐτὸς ἕνας καλὸς ἄνθρωπος, μὲ τρυφερὰ αἰσθήματα. Μὰ δὲν εἶχε βρεθεῖ καμμιὰ γυναῖκα νὰ τὸν προσέξη, νὰ ἐνδιαφερθῆ γι' αὐτόν... Κι' ἐπειδὴ ὁ Σαϊντ - Μπέβ δὲν μποροῦσε νὰ ζήση χωρὶς ἀγάπη, προσπαθοῦσε νὰ ἐγκλείσ ἀυτὴ τὴν δίψα ποὺ τὸν φλόγιζε μὲ ἐφήμερους, θλιβεροὺς ἔρωτες, οἱ ὁποῖοι ὅμως εἶχαν πολλὲς φορὲς συνέπειες κωμικώτατες.... πρὸς μεγάλη χαρὰ τῶν διευθυντῶν τῶν σατιρικῶν περιοδικῶν, ποὺ χορόδεναν ἀλύπητα τὸν μεγάλο διανοούμενο...

Ἡ πρώτη «ἐπίσημη» φίλη τοῦ Σαϊντ - Μπέβ ἦταν μιὰ ὑπερώριμη κυρία, μὲ ὑπεράφθονα κάλλη, ἡ ὁποία ἰσχυριζόταν πὼς ἦταν ἡ μαρκησία Ντὲ Βάκουεθ, ἐνῶ, ὅπως ἀπεδείχθη ἀργότερα, ἦταν μιὰ...πλύστρα ἀπὸ τὸ Μπατινιόλ. Ὁ κριτικὸς τὴν ἐγκατέστησε στὸ σπίτι του μὲ ὅλες τὶς τιμὲς καὶ ἄρχισε νὰ τὴν περιφέρη στ' ἀριστοκρατικὰ σαλόνια, στὰ ὁποῖα σύγχαζε, χωρὶς νὰ προσέχη τὶς εἰρωνικὲς ματιὲς ποὺ τοῦ ἔριχναν οἱ γνωστοί του. Ἡ συμβίωσις αὐτὴ βάσταξε κάμποσα χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ μαρκησία Ντὲ Βάκουεθ φρόντισε νὰ χαράξη σ' ὅλα τὰ ἀσημικὰ τοῦ σπιτιοῦ τὸ...στέμμα της καὶ τ' ἀρχικά της γράμματα. Ὁ Σαϊντ - Μπέβ φούσκωνε σὰν γάλος ἀπὸ περηφάνεια, ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴ «μαρκησία» του...

Μιὰ μέρα ἡ φίλη τοῦ συγγραφέως ἔπεσε βαριὰ ἄρρωστη... Ὁ σύρκινος αὐτὸς ὄγκος εἶχε προσβληθεῖ ἀπὸ φυματίωσι—ἀπ' τὴν πιὸ ἀριστοκρατικὴ ἀρρώστεια τῆς ρωμαντικῆς ἐκείνης ἐποχῆς ! Ἡ ἱστόθεσις αὐτὴ στοίχισε στὸν φιλάργυρο Σαϊντ - Μπέβ ἕνα σωρὸ χρήματα... Καί, σὰν νὰ μὴ τοῦ ἔφταναν ὅλα αὐτά, ἕνα πρωὶ παρουσιάστηκε κι' ὁ πατέρας τῆς «μαρκησίας», ἕνας...νεκροθάφτης, ὁ ὁποῖος ἄρχισε ν' ἀπειλῆ τὸν Σαϊντ - Μπέβ ὅτι θὰ τὸν πάη στὰ δικαστήρια, ἐπειδὴ «κατάστρεψε» τὸ κορίτσι του !... Ὕστερ' ἀπὸ πολλὲς διαπραγματεύσεις, ὁ φιλόστοργος πατέρας δέχτηκε νὰ μὴ μηνύση τὸν συγγραφέα, ἀφοῦ προηγουμένως τοῦ πῆρε ἐκβιαστικῶς δώδεκα χιλιάδες φράγκα !... Καὶ ἐξαφανίστηκε, ἀφήνοντας στὸν Σαϊντ - Μπέβ τὴν φροντίδα τῆς κηδείας τῆς «μαρκησίας», ἡ ὁποία εἶχε πεθάνει στὸ μεταξύ !...

***

Ἡ περιπέτεια αὐτὴ ἔκανε τὸν Σαϊντ - Μπέβ νὰ συχαθῆ τὶς θεριόσαρες Ἱσπανίδες. Καὶ ὅταν ἀποφάσισε νὰ βρῆ μιὰ ἀντικαταστάτρια τῆς μακαρίτισσας «μαρκησίας», προτίμησε νὰ διαλέξη μιὰ Παρισινή. Μὲ οὔτε καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ στάθηκε τυχερὸς στὴν ἐκλογή του. Οἱ φίλοι του κοτίασαν πολὺ νὰ μάθουν ποῦ ἀνεκάλυψε ὁ Σαϊντ - Μπέβ τὴν Τζέννυ Ντελβάλ, μιὰ γυναῖκα τοῦ δρόμου μὲ χυδαία ὀμορφιά... Γεγονὸς ὅμως εἶνε ὅτι ἡ Τζέννυ, ἂν καὶ τῆς δόθηκε ἡ εὐκαιρία, ὕστερ' ἀπὸ τὴ γνωριμία της μὲ τὸν Σαϊντ - Μπέβ, νὰ γίνη μιὰ μεγάλη κυρία, δὲν μπόρεσε ν' ἀπαγκιστρωθῆ καὶ νὰ ἱκανοποιήση τὸ παρελθόν της...

Κάθε τόσο ἄφηνε τὴ φιλόξενη στέγη τοῦ συγγραφέως καὶ πήγαινε καὶ γλεντοῦσε μὲ διάφορους παλαιοὺς φίλους της, σὲ κακοφημισμένες συνοικίες τῶν Παρισίων... Μιὰ μέρα, μάλιστα, τὴν εἶδαν νὰ τρώη σ' ἕνα λαϊκὸ ἐστιατόριο μαζὺ μ' ἕναν ὕποπτο τύπο καὶ νὰ φωνάζη μεθυσμένη :

—Φάε, ἀγαπημένε μου !... Ὁ Σαϊντ-Μπὲβ πληρώνει !...

Καὶ ὅμως, ὁ μεγάλος κριτικὸς ἀγάπησε μὲ πάθος αὐτὴν τὴν ἔλεεινὴ γυναῖκα. Παρ' ὅλα ὅσα καὶ ἂν τοῦ ἔκανε ἐκείνη, ἐξαχολουθοῦσε νὰ τὴν κρατᾶη κοντά του. Φοβόταν, ὁ ζητιάνος αὐτὸς τῆς ἀγάπης, μήπως χάση αὐτὸ τὸ «θησαυρό», τὴν γυναίκα ποὺ τοῦ ἔλεγε κάπου - κάπου ὅτι τὸν ἀγαπᾶ, ποὺ τοῦ χάριζε τὴν ψευδαίσθησι τοῦ ἔρωτος ! Προσπάθησε μάλιστα νὰ τὴν ἐμφανίση καὶ στὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ, λέγοντας πὼς ἦταν ἀνηψιά του... Τὴν τελευταία ὅμως στιγμὴ μερικοὶ φίλοι του τοῦ ἔδωσαν νὰ καταλάβη μὲ τρόπο ὅτι ἂν πραγματοποιοῦσε τὴν ἀπόφασί του, ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ἀρνηθοῦν καὶ-σ' αὐτὸν ἀκόμα τὴν εἴσοδο στὸν Κεραμεικό !...

Ἕνα πρωὶ ἡ Τζέννυ βαρέθηκε τὸν Σαϊντ - Μπὲβ καὶ τὸν ἐγκατάλειψε, γιὰ νὰ ἀκολουθήση ἕναν ὑπάλληλο κρεοπωλείου, ποὺ τὸν εὕρισκε πολὺ πιὸ ἐνδιαφέροντα τύπο ἀπὸ τὸν μεγάλο διανοούμενο !... Ὁ Σαϊντ - Μπὲβ λυπήθηκε πολὺ γιὰ τὴν ἀναχώρησι τῆς φίλης του. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸν ἐμπόδισε νὰ ζητήση ἀμέσως νὰ τὴν ἀντικαταστήση. Δὲν μποροῦσε νὰ κάνη οὔτε μιὰ μέρα χωρὶς γυναῖκα !

Διάδοχος τῆς Τζέννυ Ντελβάλ στὴν καρδιὰ τοῦ συγγραφέως ἦταν μιὰ....κουλή, ἡ Σελὶν Ντέμπ, ἕνα κορίτσι ἀρκετὰ νόστιμο, ἀλλὰ κακεκτικὸ καὶ φλάσθενο... Ὁ Σαϊντ - Μπὲβ ἀποφάσισε νὰ τὴν πάρη κοντά του, κάνοντας τὴ σκέψη ὅτι ἡ κοτέλλα αὐτὴ θὰ αἰσθανόταν λατρεία καὶ εὐγνωμοσύνη πρὸς αὐτόν, ἐπειδὴ παράλειψε τὸ σοβαρὸ σωματικό της ἐλάττωμα, καὶ θὰ τὸν ἀγαποῦσε μ' ὅλη τὴ δύναμι τῆς καρδιάς της...

Στὴν ἀρχὴ ἡ Σελὶν δὲν διέψευσε τὶς ἐλπίδες τοῦ Σαϊντ - Μπέβ. Ἦταν τόσο πρόθυμη καὶ στοργικὴ γι' αὐτόν, τοῦ ἐξεδίλωνε τὴν εὐγνωμοσύνη της μὲ βλέμματα τόσο ἐκφραστικά, ὥστε ὁ κριτικὸς ἦταν κατευχαριστημένος γιὰ τὴν ἐκλογή του. Καὶ ἐπειδὴ ἡ φίλη του δὲν εἶχε σχέσεις πολὺ ἀγαθὲς μὲ τὴ Γραμματικὴ καὶ τὴν ὀρθογραφία, ὁ Σαϊντ - Μπὲβ ἄρχισε νὰ τῆς κάνη μαθήματα Συντακτικοῦ... Μὰ ἡ ἡρεμη αὐτὴ εὐτυχία δὲν βάσταξε πολὺ καιρό. Ἕνα ὡραῖο πρωὶ ἡ Σελὶν βαρέθηκε καὶ αὐτὴ τὸν προστάτη της καὶ τὸν ἐγκατέλειψε, γιὰ νὰ γίνη μιὰ ἀπὸ τὶς διασημότερες ἑταῖρες τῆς ἐποχῆς της ! Ἡ ἀλήθεια βέβαια εἶνε πὼς μιὰ ἑταῖρα, ποὺ διαθέτει ἕνα μονάχα...χέρι, δὲν ἔχει μεγάλες ἐλπίδες νὰ ἐπιτύχη στὴν καριέρα της. Ἡ φήμη ὅμως ποὺ ἔβγαλε ἡ Σελὶν ὡς φίλη τοῦ διασήμου κριτικοῦ Σαϊντ - Μπὲβ περιέβαλε μὲ αὔγλη τὸ ὀχρὸ πρόσωπό της καὶ τὴν ἔκανε περιζήτητη σ' ὅλα τὰ κέντρα διασκεδάσεως...

***

Μετὰ τὴν Σελίν, τὴν εὔνοια τοῦ Σαϊντ - Μπὲβ τὴν ἀπόχτησε ἡ...μαγείρισσα τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἡ ἐξαίρετη αὐ-

ΝΕΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΟ ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤ

ΟΙ ΑΣΤΕΡΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΙΑΝΟΥΝ ΠΟΤΕ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΟΥΣ ΒΙΒΛΙΟ!...

[Τί ἀπαντοῦν ὁ Τζώρτζ Μπάνκροφτ, ὁ Τομ Μίξ, ἡ Ντρεσθυ Σεμπαστιαν, ἡ Ἀνίτα Πέϊτζ, ἡ Μαρία Ντράϊζερ, ὁ Γκαρυ Κοῦπερ, ὁ Μπιλ Ρότζερς, κλπ.]

Ν ὑπάρχουν πολλοὶ ἀστέρες, ποὺ εἶνε τρομεροὶ φιλαναγνῶσται καὶ μανιώδεις βιβλιοφάγοι, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι τὸ ἔχουν σὲ κακὸ ν' ἀνοίξουν βιβλίο. Ὁ ἀλησμόνητος Μίλτων Σίλς διάβαζε Ὅμηρο καὶ Πλάτωνα στὸ πρωτότυπο. Ἡ Τζόαν Κρώφορντ ξέρει ἀτ' ἔξω ὁλόκληρο τὸν Μπαντλάιρ καὶ τὸν Βερλαίν. Ἡ Γκρέτα Γκάρμπο γνωρίζει στὴν ἐντέλεια τὴν ἱστορία ὅλων τῶν λαῶν. Ὁ Μπάστερ Κήτον περνᾶ τὴν ὥρα του διαβάζοντας...Κάντ καὶ Σοπενάουερ. Ὁ Ἐμίλ Γιάνινγκς παρακολουθεῖ μ' ἐνδιαφέρον ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν Γεωγραφία συγγράμματα... Ἐκ παραλλήλου ὅμως ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἠθοποιοὶ τοῦ κινηματογράφου, ποὺ δὲν πιάνουν ποτὲ στὰ χέρια τους βιβλίο. Τὴν ἀπέχθειά τους αὐτὴ πρὸς κάθε ἔντυπο γενικὰ καὶ πρὸς τὸ βιβλίο ἰδιαιτέρως, προσπαθοῦν νὰ τὴν δικαιολογήσουν μὲ ἐπιχειρήματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαροφανῆ.

Ἀπὸ ἕνα Ἀμερικανικὸ κινηματογραφικὸ περιοδικό, ποὺ εἶχε τὴν ἐμπνευσι νὰ ὑποβάλη στοὺς ἀστέρες τοῦ Χόλλιγουντ τὸ ἐρώτημα ποιὰ βιβλία προτιμοῦν νὰ διαβάζουν, παραλαμβάνουμε τὶς ἀπαντήσεις μονάχα τῶν...ἐχθρῶν τῆς ἀναγνώσεως. Σ' ἄλλο τεῦχος θὰ δημοσιεύσουμε καὶ τὶς ἀπαντήσεις τῶν φιλαναγνωστῶν, γιὰ νὰ πληροφορηθῆτε τὰ λογοτεχνικὰ γοῦστα τῶν ἀγαπημένων σας ἠθοποιῶν τῆς ὀθόνης.

* * *

—Γιὰ ποιὸ λόγο νὰ σπάσω τὸ κεφάλι μου, διαβάζοντας τὶς ἱστορίες τῶν ἄλλων, ἀφοῦ ἡ δική μου ἡ ζωὴ εἶνε ὁλόκληρη, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, μιὰ δραματικὴ περιπέτεια ; ἀποκρίθηκε ὁ Τζώρτζ Μπάνκροφτ, ὁ συμπαθητικώτατος γίγας. Καὶ γιατὶ νὰ παραδεχθῶ ὡς ἀληθινὰ ἐκεῖνα ποὺ μοῦ λέει ὁ συγγραφεύς ;... Ὅταν, ἄλλοτε, συνήθιζα νὰ διαβάζω, μοῦ συνέβη πολλὲς φορὲς ν' ἀγανακτήσω μὲ τ' αὐθαίρετα συμπεράσματα, ποὺ ἔβγαζαν οἱ συγγραφεῖς στὶς ἱστορίες τους, ὥστε ἔκανα ὅρκο νὰ μὴ ξαναπιάσω βιβλίο στὸ χέρι μου... Καὶ πρέπει νὰ ξέρετε πὼς ἐγώ, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ πῶ κάτι, ἐννοῶ καὶ νὰ τὸ ἐκτελέσω ! Τελείωσε !...

* * *

Ὁ Τὸμ Μίξ, ὁ βασιλεὺς τῶν κάου-μπόϋ καὶ τῶν περιπετειωδῶν φίλμ, δικαιολόγησε τὴν ἀντιπάθειά του πρὸς τὸ βιβλίο μὲ τόνο λιγώτερο....ἐπιθετικὸ καὶ ἀπελληνικὸ ἀπὸ τὸν Τζώρτζ Μπάνκροφτ :

—Δὲν διαβάζω, εἶπε, οὔτε ἐφημερίδες, οὔτε περιοδικά, οὔτε βιβλία, γιὰ τὸν ἁπλούστατο λόγο ὅτι θεωρῶ τὴν ἀνάγνωσι ὡς ἄσκοπη ἀπασχόλησι... Ὁ ὑπηρέτης μου ἔχει λάβει, μιὰ γιὰ πάντα, τὴν ἐντολὴ νὰ μοῦ λέη κάθε πρωί, ἐνῶ ἀρόμα εἶμαι ξαπλωμένος στὸ κρεββάτι μου, τὰ νεώτερα τῆς ἡμέρας, μὲ λίγα λόγια... Δὲν μοῦ χρειάζεται νὰ ξέρω τίποτα παραπάνω... Συχνὰ ἀκούω τοὺς φίλους μου νὰ συνιστοῦν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον ἕνα βιβλίο, μιὰ ἐπιθεώρησι. Γιὰ μιὰ στιγμὴ μοῦ γεννιέται ἡ ἐπιθυμία νὰ διαβάσω καὶ ἐγὼ αὐτὸ τὸ βιβλίο... Μὰ ὅταν συλλογίζομαι ὅτι τὶς ὧρες ποὺ θὰ χάσω, διαβάζοντας, θὰ μποροῦσα νὰ τὶς περάσω κάνοντας ἕναν περίπατο μὲ τὸ ἄλογο, ποὺ χόβεται ἀμέσως ἡ ὄρεξι γι' ἀνάγνωσι...

Ἡ Τζόαν Κρώφορντ

* * *

Ἡ ὡραία Ντρέσθυ Σεμπάστιαν ἔδωσε τὴν ἑξῆς ἐξωφρενικὴ ἀπάντησι :

—Δὲν διαβάζω, γιατὶ δὲν μ' ἀρέσει νὰ διαβάζω. Καὶ κάνω κάθε πρωὶ τὸν χειμῶνα μπάνιο μὲ παγωμένο νερό, ἐπειδὴ μ' ἀρέσει νὰ κάνω μπάνιο μὲ παγωμένο νερό !...

Φαίνεται πὼς ἡ Ντρέσθυ θὰ ἦταν ἀσφαλῶς στὰ νεῦρα της, ἐνῶ ἔστελνε αὐτὴν τὴν ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα τοῦ κινηματογραφικοῦ περιοδικοῦ...

* * *

Ἡ Ἀνίτα Πέϊτζ δικαιολόγησε τὴν ἀπέχθειά της πρὸς τὸ διάβασμα ὡς ἑξῆς :

—Κάθε φορὰ ποὺ ἀνοίγω ἕνα βιβλίο καὶ βλέπω κάτι μαῦρα σημαδάκια νὰ χορεύουν μπροστά μου, ζαλίζομαι, μὲ πιάνει πονοκέφαλος... Ὡστόσο, μ' ἀρέσει πολὺ ν' ἀκούω τοὺς ἄλλους νὰ μοῦ διαβάζουν ἕνα καλὸ βιβλίο... Θὰ ἔχω διαβάσει—θὰ ἔχω ἀκούσει ἤθελα νὰ πῶ...—πάνω ἀπὸ δέκα φορὲς τὴν «Μανὼν Λεσκώ». Ἡ κυριούλα μου, ξέρετε, ἔχει πολὺ μελωδικὴ φωνὴ καὶ διαβάζει θαυμάσια.

* * *

Ὁ Γκάρυ Κοῦπερ εἶνε καὶ αὐτὸς ἕνας ἀπὸ τοὺς θανάσιμους ἐχθροὺς τοῦ βιβλίου.

—Κάτοτε, ἀπάντησε στὸ ἐρώτημα ποὺ τοῦ ἀπηύθυναν, ὅταν ἤμουν ἑφτὰ περίπου χρόνων, ὁ πατέρας μου μὲ τσάκωσε νὰ διαβάζω ἕνα βιβλίο, ποὺ τὸ βρῆκε ἀκατάλληλο γιὰ τὴν ἡλικία μου... Καὶ μὲ μάσησε στὸ ξύλο, χωρὶς κἂν νὰ μοῦ ἐξηγήση γιατὶ μὲ χειροτονοῦσε... Στὴν παιδική μου ὅμως ἀντίληψι σχηματίσθηκε ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ ξύλο τὸ ἔφαγα ἐπειδὴ ἄνοιξα ἕνα βιβλίο !... Ὅταν μεγάλωσα, κατάλαβα βέβαια τὴν ἀφορμὴ τοῦ ξυλοδαρμοῦ μου... Μά, χωρὶς νὰ τὸ θέλω οὔτε ὁ ἴδιος, δημιουργήθηκε στὴν ψυχή μου ἕνα αἴσθημα φόβου γιὰ κάθε βιβλίο ! Ἀπ' τὴ μακρυνὴ ἐκείνη ἐποχή, μοῦ εἶνε ἀδύνατο νὰ ἀντιχρύσω ἕνα τόμο, χωρὶς νὰ νοιώσω ἕνα δυνατὸ ρῖγος στὶς πλάτες !...

* * *

Ἡ Μαρία Ντράϊζερ, ἡ μεγάλη Ἀμερικανὶς «καρατερίστα», δὲν διαβάζει, γιατὶ φρονεῖ ὅτι τὸ διάβασμα, ἀντιθέτως μὲ τὴν ἐπικρατοῦσα γνώμη, περιορίζει πολὺ τὴ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου, στενεύει τοὺς ὁρίζοντές της.

—Ποιός συγγραφεύς, ἀποκρίθηκε, μπόρεσε ποτὲ ἢ θὰ μπορέση νὰ σᾶς μεταδώση, μέσα σὲ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, τὶς εἰκόνες ποὺ σᾶς παρουσιάζει ἡ πραγματικότητα σὲ ἀνάλογο χρονικὸ διάστημα ; Καὶ ποιός εἶνε ἐκεῖνος ὁ συγγραφεύς, ποὺ θὰ τολμήση νὰ περιγράψη τὰ δράματα ποὺ μᾶς ἐμφανίζει σὲ κάθε βῆμα μας ἡ ζωή ; Καθῆστε μονάχα μιὰ ὥρα στὴ γωνιὰ ἑνὸς κεντρικοῦ δρόμου... Καὶ ἐνῶ θὰ βλέπετε νὰ περνοῦν ἀπὸ μπροστά σας οἱ διαβάτες, ἄλλοι περίλυποι καὶ σκεπτικοί, ἄλλοι εὔθυμοι καὶ χαρούμενοι, θὰ μπορέσετε—ἂν βέβαια ἔχετε λίγη φαντασία—νὰ διαβάσετε δέκα μυθιστορήματα συγχρόνως... Δὲν διαβάζω ποτέ, μὰ παρακολουθῶ πάντοτε μὲ ἄγρυπνο βλέμμα ὅλα τὰ βιβλία, ποὺ ἀνοίγει μπροστά μου ἡ φύσις, ἡ ζωή...

Ὁ Τζώρτζ Μπάνκροφτ

Στὴν περιοχὴ μιᾶς κοιλάδας τῶν ἀστέρων ποὺ ἀντιπαθοῦν τὸ διάβασμα ἐξαιρετικὴ θέσι πρέπει νὰ καταλάβη καὶ ὁ διάσημος κωμικὸς Μπὶλ Ρότζερς, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μανιώδεις βιβλιοφίλους τῆς Νέας Ὑόρκης !...

—Τὸ διάβασμα εἶνε χαμένος κόπος ! ἐδήλωσε ρητὰ καὶ κατηγορηματικά. Εἶμαι σὲ θέσι νὰ μιλήσω μὲ κάποιο κύρος γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα, γιατὶ κατέστρεψα ἀφ' ἑνὸς τὰ μάτια μου διαβάζοντας ἄλλοτε ὅ,τι βιβλίο ἔπεφτε στὰ χέρια μου καὶ ἀφ' ἑτέρου...τὴν κληρονομιὰ ποὺ μοῦ ἄφησε ὁ πατέρας μου, ἀγοράζοντας παλαιοὺς καὶ δυσεύρετους τόμους. Ἂν διαβάστε πενῆντα συγγραφεῖς, ποὺ πραγματεύονται ὅλοι τὸ ἴδιο θέμα, θὰ δῆτε πὼς ὁ καθένας βλέπει τὰ πράγματα μὲ τὸ δικό του φακό. Καὶ πολλὲς φορὲς ἡ γνώμες τους χρονολογοποιοῦνται μετεξύ τους, σὲ βαθμὸ ποὺ σοῦ φέρνουνε γέλια ἢ...ἐγκεφαλικὴ διατάραξι !... Καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμα τὰ ἱστορικὰ θέματα, οἱ συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦν οὔτε στὶς χρονολογίες, οὔτε καὶ στὴν ἐξήγησι συγκεκριμένων γεγονότων... Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, σκόρπισα τὴν πλούσια βιβλιοθήκη μου ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ ἔχω δέκα χρόνια τώρα νὰ πιάσω βιβλίο στὸ χέρι μου... Βρῆκα ἐπιτέλους τὴν ἡσυχία μου !...

τὴ γυναῖκα, ἡ ὁποία στάθηκε ἐπὶ ἀρκετὸ καιρὸ ἡ Ἡγεμόνα τοῦ κριτικοῦ, εἶχε τὴ μανία νὰ...κερνᾶ κρασὶ σ' ὅλους τοὺς δοηγοὺς λεωφορείων, ποὺ περνοῦσαν μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι ! Κι' ἐπειδὴ ἡ ὁδὸς Μονταρνάς, ὅπου ἔμενεν ὁ Σαϊντ - Μπέβ, διεσχίζετο κάθε μέρα ἀπὸ ἄπειρα λεωφορεῖα, ὁ κριτικὸς δὲν πρόφταινε ν' ἀγοράζη....κρασὶ γιὰ τὴ φίλη του !

Μιὰ μέρα ὅμως ὁ οἰκοδεσπότης πληροφορήθηκε πῶς διέθετε ἡ μαγείρισσά του τὸ κρασὶ ποὺ ἀγόραζε. Ὁ φιλάργυρος κριτικὸς ἔγινε ἔξω φρενῶν... Θύμωσε, μάλιστα, σὲ βαθμὸ νὰ ἠσυχονήση τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν μαγείρισσα καὶ νὰ τὴν διώξη αὐθωρεὶ ἀπὸ τὸ σπίτι του, μετῶντας τὰ πράγματά της ἀπὸ τὸ παράθυρο !... Ὕστερ' ἀπὸ λίγο ἡ μαγείρισσα συναντοῦσε στὸ δρόμο τὰ σεντόνια καὶ τὰ διάφορα μικροαντικείμενά της, βρίζοντας μὲ χυδαῖες ἐκφράσεις τὸν βαθυστόχαστο διανοούμενο... Ὅλη ἡ γειτονιὰ μαζεύτηκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Σαϊντ - Μπέβ, παρακολουθῶντας τὸ ἀπολαυστικώτατο αὐτὸ θέαμα !...

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ θλιβεροὶ ἔρωτες τοῦ Σαϊντ - Μπέβ, ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ κριτικὸς γνωρίστηκε μὲ τὴν Ἀδέλα Φουσέ, τὴ σύζυγο τοῦ Βίκτορος Οὐγκώ. Ἀγάπησε τότε τόσο πολὺ γι' ἀγάπη καὶ ἡ Ἀδέλα τοῦ ἔκανε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐντύπωσι τόσο μεγάλη, ὥστε ὁ Σαϊντ - Μπέβ τῆς ἐξομολογήθηκε ἀμέσως τὸν ἔρωτά του, ξεχνῶντας τὸν στοιχειώδη σεβασμό, ποὺ χρωστοῦσε στὴ φίλη τοῦ Οὐγκώ...

Καὶ τὸ συμπέρασμα ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας, εἶνε ὅτι ὁ Σαϊντ - Μπέβ στάθηκε πάντα ἕνας βασανισμένος σκλάβος, ἕνας ζητιάνος, γιὰ τὴν ἀχρίβεια, τῆς ἀγάπης...